

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ
І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ

Кафедра культурології

Декан гуманітарно-педагогічного факультету
Тнна САВИЦЬКА
2022 року

СХВАЛЕНО
на засіданні кафедри
культурології
протокол № 11 від «7» червня 2022 р.
Завідувач кафедри
Ірина МАЙДАНЮК

РОЗГЛЯНУТО
Гарант ОП «Журналістика»
Наталія КОСТРИЦЯ

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«Українська та зарубіжна культура»

Спеціальність 061 – Журналістика
Освітня програма – Журналістика
Гуманітарно-педагогічний факультет

Розробники:
д-р філос. наук. Майданюк І. З.,
канд. філол. наук, доц. Пузиренко Я. В.,
канд. філос. наук, доц. Сидоренко І. Г.,
канд. філос. наук, асист. Невмержицька О. М.,
ст. викл. Чайка В. В.

Київ – 2022

1. Опис навчальної дисципліни

«Українська та зарубіжна культура»

(назва)

Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітній ступінь		
Освітній ступінь	<i>Бакалавр</i>	
Спеціальність	<i>061 журналістика</i>	
Освітня програма	<i>журналістика</i>	
Характеристика навчальної дисципліни		
Вид	Обов'язкова	
Загальна кількість годин	120	
Кількість кредитів ECTS	4	
Кількість змістових модулів	3	
Курсовий проект (робота) (за наявності)		
Форма контролю	<i>Екзамен</i>	
Показники навчальної дисципліни для денної та заочної форм навчання		
	денна форма навчання	заочна форма навчання
Рік підготовки (курс)	3	
Семестр	5	
Лекційні заняття	30 год.	год.
Практичні, семінарські заняття	30 год.	год.
Лабораторні заняття	год.	год.
Самостійна робота	60 год.	год.
Індивідуальні завдання	год.	год.
Кількість тижневих аудиторних годин для денної форми навчання	4 год.	

2. Мета, завдання та компетентності навчальної дисципліни

Мета – покращення гуманітарної підготовки студентів, ознайомлення студентів з основними тенденціями та формами розвитку зарубіжної та вітчизняної культури від найдавніших часів до сучасності;

– забезпечення розуміння ними системного взаємозв'язку всіх складових української та зарубіжної культури та ролі кожної з них у суспільному та духовному поступі України.

Завдання формування у студентів наукового світогляду та високих моральних якостей;

– підвищення загальнокультурного рівня студентів, розширення їх теоретичної і фахової підготовки;

– прищеплення студентам глибокої зацікавленості духовною скарбницею українського народу та світовою культурною спадщиною;

- ознайомлення студентів з правами та обов'язками громадянина України щодо збереження культурної спадщини;
- ознайомлення студентів з шедеврами зарубіжної та української культури, осмислення ними взаємозв'язку та взаємовпливу світових культур.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен

знати:

- що таке культура, її функції та роль у формуванні особистості;
- основні концепції української та зарубіжної культури, історію української та зарубіжної культурологічної думки;
- закономірності виникнення, розвитку та функціонування культур різних регіонів, епох, їх взаємозв'язок і наступність;
- досягнення, місце та роль української культури в контексті зарубіжної культури;
- взаємозв'язок між суспільним виробництвом матеріальних благ і духовною культурою;
- положення і принципи законодавства України про культуру.

вміти:

- користуватися монографічною, періодичною та довідковою літературою при написанні рефератів, статей, наукових робіт;
- уміти практично закріпити набуті теоретичні знання у повсякденному житті;
- керуватися методологічними принципами вивчення культури як історичного процесу, для орієнтації в ній та збагачення її надбаннями;
- формувати власну думку щодо розмаїття національних культур, зокрема української і зарубіжної, та їх цінностей;
- виробляти активну позицію в утвердженні гуманістичних ідей, високих моральних і етичних засад у суспільному житті;
- берегти і примножувати культурні надбання рідного народу.

Набуття компетентностей:

загальні компетентності (ЗК):

ЗК01. Здатність застосовувати знання в практичних ситуаціях.

ЗК02. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК03. Здатність бути критичним і самокритичним.

ЗК04. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК05. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.

ЗК06. Здатність до адаптації та дії в новій ситуації.

ЗК07. Здатність працювати в команді.

ЗК08. Здатність навчатися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК09. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК10. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

ЗК11. Здатність спілкуватися державною мовою.

ЗК12. Здатність спілкуватися іноземною мовою.

3. Програма та структура навчальної дисципліни для: – повного терміну денної форми навчання:

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1. **ТЕОРЕТИЧНІ ПИТАННЯ КУЛЬТУРИ ТА КУЛЬТУРНО-ІСТОРИЧНОГО РОЗВИТКУ**

Тема 1. Теоретичні питання культури та культурно-історичного розвитку.

Культура як предмет культурології. Визначення поняття “культура” та його багатозначність. Структура й функції культури. Традиції й новаторство в культурі. Культура та її роль у суспільстві. Хронологічна типологія культур. Єдність і взаємозалежність світової та національної культур.

Основні концепції культурології. Філософія Гегеля як теорія культури. Філософія культури О.Шпенглера. Культура й несвідоме начало людини З.Фрейда. Культура й колективне несвідоме в концепції К.Юнга. “Виклик та Відповідь” – рушійні сили розвитку культури (концепція А.Тойнбі). Культура як сукупність знакових систем за К.Леві-Стросом, М.Фуко та ін. Культура гри Й.Гейзінга, Х.Ортеги-і-Гассета, Є.Фінка. Культурологічна думка в Україні.

Тема 2. Соціальне буття культури.

Соціальні інститути культури та їх функції. Види соціальних інститутів.

Мораль у системі культури.

Культура і міфологія та релігія.

Духовна, соціальна, матеріальна культура. Духовна культура та її види.

Форми культури. Етнічна та національна культура. Субкультура. Контркультура. Елітарна культура, масова культура. Сільська та міська культура.

Мистецтво як феномен культури. Функції мистецтва. Класифікація мистецтв. Види та жанри мистецтва. Періодизація історії світового мистецтва. Стили мистецтва.

Художній образ та його втілення у різних видах мистецтва. Художня правда.

Тема 3. Мова та культура

Мова як феномен культури. Етнолінгвістика. Генеалогічна та морфологічна класифікації мов. Мова та мислення. Теорія мовної відносності Сепіра-Уорфа.

Література як мистецтво слова. Література та її роль у формуванні етнічної та національної культури. Види та жанри літератури. Фольклор – джерело виникнення основних літературних родів та жанрів.

Роль мови у формуванні та збереженні етнічної культури. Мовна картина світу як відображення культури етносу.

Мова, культура та суспільство. Соціолінгвістика. Територіальні та соціальні діалекти української мови. Ономастика як відображення етнічної культури.

Тема 4. Гендер та культура

Гендерні аспекти теорії культури. Терміни і поняття – гендер, гендерні стереотипи, сексизм, «чоловіче» і «жіноче» в культурі.

Сім'я як соціокультурний феномен. Роль жінки та чоловіка у традиційному та сучасному суспільстві в різних етнокультурах: сімейні відносини, родинна обрядовість, народні звичаї, традиції, ритуали. Гендерна соціалізація в традиційній і сучасній культурі.

Гендерні аспекти соціокультурної взаємодії.

Гендерна проблематика у мистецтві (драматургія, кінематограф, образотворче мистецтво). Гендер і поп-культура. Гендер і реклама.

Гендерні аспекти флористичного дизайну. Мова квітів та символіка квітів. Жіночі та чоловічі букети.

Тема 5. Культура на ранніх етапах розвитку. Культура Стародавнього Сходу

Періодизація *первісної культури* (палеоліт, мезоліт, неоліт). Основні риси архаїчної культури. Поняття неолітичної революції. Поняття міфу як типу мислення і типу культур (порівняння з наукою, філософією, релігією, мистецтвом, повсякденною свідомістю). Міфологія як історично перша форма світогляду.

Формування первісних вірувань і культової свідомості (фетишизм, тотемізм, анімізм, магія). Різновиди первісного світосприйняття та релігійно-обрядові форми його вираження. Синкретизм первісного мистецтва.

Культура Стародавнього Сходу, її вплив на розвиток світового та вітчизняного культурного процесу. Найдавніші центри людської цивілізації.

Культура Месопотамії, її основні досягнення. Модель світу й людина давньосхідної культури. Роль месопотамської цивілізації в історії людства. Шумеро-вавилонська культура. Природне середовище й державна організація. Релігійні вірування. Ремесло. Шумерська писемність. Закони Хаммурапі. Монументальні споруди. Освіта. Епос про Гільгамеша. Нововавілонське царство.

Культура Стародавнього Єгипту. Періодизація культури династичного Єгипту (Раннє царство, Давнє царство, Середнє царство).. Архітектура. Давньоєгипетські піраміди в Гізі. Храми в Карнаку й Луксорі. Образотворче мистецтво. Провідні жанри єгипетського мистецтва. Усталені канони побудови й зображень у живописі та скульптурі. Вплив культури Стародавнього Єгипту на культурний розвиток народів Передньої Азії, античної Греції та Стародавнього Риму.

Стародавня культура Ірану та Індії. Особливості індійської культури. Індійська міфологія. Релігія. Мистецтво архітектури й скульптури. Література.

Культура Фінікії й Палестини. Життя й побут семітських племен. Створення алфавітного письма. Перехід до монотеїзму. Біблія – історико-культурна пам'ятка світової культури.

Культура Китаю. Основні напрями китайської культури. Китайська міфологія. Мистецтво й техніка.

Культура Японії. Специфіка японської культури. Ікебана. Оригамі як філософія та мистецтво. Японська поезія. Образотворче мистецтво Японії. Архітектура та садово-паркове мистецтво Японії. Традиційний японський театр.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2.

ЄВРОПЕЙСЬКА ТА УКРАЇНСЬКА КУЛЬТУРА

Тема 6. Культура античного світу, її характерні риси й особливості

Зміст поняття “античність”. Періодизація античної культури, її роль у світовій історії. Міфологія – основа давньогрецької культури. Провідні мистецькі форми та стильові напрями у розвитку стародавньої культури Греції.

Давньогрецька культура. Етапи розвитку культури Стародавньої Греції. Найдавніший період: егейська (крито-мікенська) культура. Гомерівський чи ранньоархаїчний період. Архаїчний період. Класичний період. Елліністичний період.

Поліс як основна форма культурного буття. Міфологія – основа філософії й релігії. Архітектура й образотворче мистецтво. Основні тенденції образотворчого мистецтва. Досягнення в літературній творчості. Епічні поеми “Іліада” й “Одісея”. Театр та його роль у культурному житті древніх греків. Освіта й виховання. Раціональне та емоційне у давньогрецькій культурі.

Елліністична культура. Еллінізм – завершальний етап розвитку давньогрецької культури. Світовідчуття нової епохи в мистецтві й літературі. Еллін – новий тип людини. Культура міст-держав Північного узбережжя Причорномор’я (Ольвія, Херсонес, Пантикопей, Харакс, Ялта, Гурзуф та ін.).

Давньоримська культура. Релігія, культура й мистецтво етрусків. Республіканський період Давнього Риму. Імператорський період Давнього Риму. Образ людини в римській культурі та міфології. Римське право. Філософія. Наука. Релігія. Література. Архітектура й образотворче мистецтво. Скульптура.

Вплив античної культури на українську культуру.

Тема 7. Культура епохи Середньовіччя та Відродження

Культура в епоху Середньовіччя. Матеріальні основи середньовічного суспільства, його становість й корпоративність. Утворення трьох основних релігій: християнства, буддизму, ісламу. Складання основних націй й національних держав. Культура Візантії. Передумови становлення західноєвропейської культури.

Загальна характеристика доби Середньовіччя як етапу розвитку світової культури. Зародження нової ідеології і перехід від язичництва до християнства. Формування системи християнського богослов’я, храмового мистецтва та іконопису, нових цінностей і способу життя в культурі Візантії, її вплив на країни середньовічної Європи і Київську Русь. Поняття про геоцентризм. Символізм і містицизм середньовічного мислення. Особливості середньовічного світобачення: західнохристиянська і східнохристиянська моделі. Взаємовідносини християнської церкви і держави. Католицизм і папство. Наслідки релігійно-світоглядного перевороту і його прояв у культурі. Романський і готичний стилі в мистецтві. Літургія і карнавал. Клерикальна і світська культура. Лицарство як культурне явище середньовічної Європи. Розвиток освіти. Середньовічні школи і університети. Сім вільних мистецтв, їх сутність. Міська культура, її носії та виконавці. Своєрідність театральних вистав. Розквіт культури країн Близького Сходу в середні віки.

Культура епохи Відродження. Періодизація та загальна характеристика епохи Відродження. Мистецтво Відродження: основні напрями та представники. Соціально-політична думка епохи Відродження: загальна характеристика.

Передумови нового світогляду і культури доби Відродження. Ідеологія гуманізму, її сутність і прояв у наукових і філософських працях, мистецьких творах. Поняття про ренесансний антропоцентризм.

Основні періоди розвитку культури італійського Відродження. Митці доби Передренесансу, їх художні здобутки. Класичні твори ренесансної літератури різних країн Західної Європи (Італії, Франції, Іспанії, Англії). Титани італійського Високого Відродження. Ренесанс в образотворчому мистецтві Північної Європи.

Наука в епоху Відродження, великі мореплавці та географічні відкриття, початок книгодрукування. Причини краху ренесансного ідеалу.

Здобутки культури доби Відродження, їх місце в загальносвітовому культурному процесі.

Тема 8. Джерела формування української культури. Культура Київської Русі.

Джерела формування української культури. Архаїчні культури на території України. Доісторичні поселення на території України (кам'яний, мідний і бронзовий віки). Трипільська культура: побут та культура. Перші культурні символи в Трипіллі.

Різноманітність культур кочівників України. Специфіка культурного буття кочівників. Особливості релігійного культу. Спільні мотиви художньої культури кочівників.

Кіммерійці. Скіфо-сармати. Готи. Печеніги, половці.

Слов'янські культурні джерела Етнічні групи слов'ян. Східні слов'яни VI-VIII ст.: від антів до княжої Русі. Специфіка розкладу родового ладу та військової демократії. Культурні впливи (кочівники, варяги, Візантія, Боспорське царство).

Особливості праукраїнської міфології світу.

Культура Київської Русі. Господарські заняття та особливості побуту. Землеробство і скотарство, ремесла, торговельні зв'язки. Житло. Одяг.

Виникнення писемності у східних слов'ян. Освіта. Походження слов'янської та східнослов'янської писемності. Церковна реформа князя Володимира. Роль релігії і церкви у поширенні освіти. Розквіт київської писемної школи. Початкова та вища освіта. Наукові знання.

Література. Перекладна література. Жанри оригінальної літератури: ораторсько-проповідницька, повчальна та паломницька проза, агіографія, літописання, героїчний епос. "Слово о полку Ігоревім."

Давньоруське мистецтво. Архітектура: дерев'яна і кам'яна. Оборонне, житлове і культове будівництво. Видатні архітектурні пам'ятки Київської Русі. Монументальне мистецтво, іконопис, книжкова мініатюра. Давньоруська скульптура. Прикладне мистецтво: церковне і народне.

Музика. Театральні видовища. Значення християнства для розвитку давньоруської культури. Історичне значення культури Київської Русі.

Тема 9. Західноєвропейська культура XVII –XIX ст.

Світоглядні засади культури другої половини XVII – XVIII ст. Поняття прогресу в культурі та причини змін в ідеології, соціальному і культурному розвитку країн Західної Європи та України в XVII–XVIII ст. Реформація і Контрреформація, їх вплив на культуру Європи. Протестантизм і формування особистості нового типу. Розвиток природознавства та інших наук. Геліоцентрична система М. Коперника, ідеї Дж. Бруно. Зародження світогляду і стилю бароко, його характерні риси. Людина і модель світу барокової доби.

Класицизм та його теоретичні засади. Найяскравіші представники класицистичного мистецтва. Ідеал і домінанти класицизму.

Рух Просвітництва, раціоналістична картина світу в його ідеології. Поширення наукових знань. Французька “Енциклопедія” та її укладачі. Основні ідеологи французького Просвітництва. Рух Просвітництва в інших країнах. Сентименталізм у художній культурі XVIII ст. Ідеал природної людини. Стиль рококо, його своєрідність. Поширення просвітницьких ідей в українській культурі, їх прояв у світоглядних універсалиях, художній творчості, науці та освіті.

Західноєвропейська культура XIX ст. Нові тенденції в культурному розвитку Західної Європи та України. Поява і поширення романтизму як нового типу свідомості, ідеології, мистецької системи. Романтична концепція людини і світу в західній та українській традиціях. Національні варіанти романтизму в культурах різних країн, художні здобутки в образотворчому мистецтві, літературі, музиці тощо.

Реалізм – історично конкретна форма художньої свідомості. Утвердження реалізму як нового типу мислення, світосприйняття та художнього відтворення дійсності. Видатні представники реалістичного мистецтва. Позитивізм і прагматизм. Філософські ідеї А. Шопенгауера, Ф. Ніцше, О. Конта. Натуралізм і модернізм. Особливості стилю “модерн” в архітектурі; неоромантизм у літературі та театральному мистецтві наприкінці XIX ст. Традиції та новації в українській культурі. Формування класичної української літератури і музики, театру корифеїв. Сильові та жанрові особливості українського живопису. Зв’язок народного та професійного мистецтв.

Тема 10. Культурні процеси в Україні XIV – першої половини XVIII ст.

Культурні процеси в Україні XIV – першої половини XVII ст. Діалог та взаємодія національних культур в Речі Посполитій Етноконфесійна ситуація у Великому князівстві Литовському та Речі Посполитій. Ідеї Реформації та формування національних культур. Друкарство та його значення для розвитку культури. Розвиток права (“Литовські статuti”). Просвітницька діяльність єзуїтів. Діяльність П.Скарги. Віленський університет (1578). Архітектура. Фортифікаційні споруди. Українська культура в боротьбі за православну духовність і національну ідентичність.

Контрреформація в Європі. Берестейська унія (1596). Православні церковні братства та їх діяльність.

Формування освітньої системи Стан і характер освіти в Речі Посполитій. Діяльність митрополита П. Могили. Києво-Могилянська колегія – духовно-культурний центр православного світу. Колегії.

Література. Лексикографічні праці. Друкарство та його значення в утвердженні культурно-конфесійної свідомості. Діяльність І.Федорова. Полемічна публіцистика. Віршування. Драматичні жанри
Культурне життя України другої пол. XVII – XVIII ст. Самобутність українського бароко. Утвердження українського бароко в архітектурі. Роль козацтва у розвитку бароко. Майстри національної архітектурної школи (І.Григорович-Барський, С.Ковнір та ін.).

Просвітницька інтелігенція, її роль у житті суспільства Києво-Могилянська академія – визначний культурно-освітній центр України.

Стильові і жанрові особливості образотворчого мистецтва XVII – XVIII ст. Виникнення особливих жанрів в образотворчому мистецтві. Монументальний живопис у дерев'яних та мурованих спорудах. Український портретний живопис. Парсуна. Зародження пейзажного і побутового живопису. Специфіка іконопису XVII–XVIII ст.

Література. Традиційні і нові літературні жанри: козацько-старшинські літописи (Г.Грабянка, С.Величко, Самовидець, П.Симоновський, О.Шафонський та ін.); полемічна література; панегірична, релігійно-філософська, соціально-побутова, історична поезія. Бурлескно-трагедійні твори. Розвиток громадянської і любовної лірики. Мемуарно-історична проза. Творчість Г.Сковороди.

Книгодрукування. Видавничі осередки і друкарні (Лавра, Новгород-Сіверська, Київська, Чернігівська, Львівська друкарні.). Біблія і літературні видання.

Музично-театральне мистецтво. Формування музичної освіти в Україні
Музика Д.Бортнянського, М.Березовського, А.Веделя. Інструментальна музика. Театр козацького бароко. Шкільний театр. Містерія, мораліте, інтермедії, інтерлюдії.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 3.

УКРАЇНСЬКА ТА СВІТОВА КУЛЬТУРА НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ

Тема 11. Українська культура XIX ст.

Культурне життя в Україні. Початок національно-культурного будівництва. Формування національної еліти. Культурно-мистецькі салони
Зародження етнографії і фольклористики. Освіта. Перші університети. Поява інтелігенції. Народництво. Недільні школи (Х.Алчевська, барон М.Корф). Культурні і політичні процеси в Галичині і Закарпатті.

Нова українська література. Формування національних образів українського життя в творах художньої літератури (М.Гоголь, Т.Шевченко, Марко Вовчок, Г.Квітка-Основ'яненко, Панас Мирний, І.Нечуй-Левицький, І.Франко, Леся Українка). Життя і творчість Т.Шевченка та І.Франка і їхня роль в історії української культури

Українське мистецтво XIX ст. Архітектура. Класицизм. Розвиток садово-паркової архітектури (“Софіївка” в Умані, “Олександрія” в Білій Церкві та ін.). Еклектика. Стиль модерн
Образотворче мистецтво. Монументальний, історичний, пейзажний, жанровий та портретний живопис
Музичне мистецтво. Поява великих

музичних форм. Творчість композиторів П.Ніщинського, П.Сокальського, М.Лисенка, М.Аркаса, М.Вербицького, К.Стеценка, М.Леонтовича.

Український театр. Перехід від аматорського до професійного театру (І.Котляревський, Г.Квітка-Основ'яненко, М.Кропивницький, М.Старицький, І.Карпенко-Карий, М.Садовський та ін.).

Тема 12. Українська народна культура і мистецтво

Класифікація українського народно-декоративного вжиткового мистецтва. Техніки та матеріали народного мистецтва.

Українська орнаментика та її символіка. Класифікація орнаментів.

Народний текстиль та способи оздоблення тканин. Ткацтво та килимарство. Осередки килимарства та художнього текстилю (Гуцульщина, Решетилівка, Кролевець). Вибійка. Вишивання.

Український рушник: Історія і сучасність. Функції рушника в українській культурі.

Народний одяг. Класифікація українського народного одягу. Характерні особливості українського народного одягу. Функції народного одягу. Народний одяг: історія і сучасність. Народна творчість і сучасна мода.

Народне малярство. Види та жанри народного малярства. Техніки та матеріали народного малярства. Народна картина. Козак Мамай. Видатні майстри народного малярства, Марія Примаченко. Петриківський народний розпис.

Писанкарство. Звичаї та обряди, пов'язані із писанкою. Види великодніх яєць: писанка, крашанка, мальованка, дряпанка, крапанка. Традиційні та сучасні техніки їх оздоблення.

Витинанка. Історія та техніка витинання. Витинанки як вид народної творчості. Сюжети народних витинанок. Витинанки в інтер'єрі.

Художні ремесла. Види художніх ремесел. Ковальство як ремесло і мистецтво. Художня обробка дерева. Різьба по дереву. Плетіння з лози, рогозу, коренів. Дерев'яні та плетені вироби. Гутництво.

Українська народна кераміка. як вид декоративного мистецтва. Керамічні вироби та їх призначення. Керамічні кахлі. Посуд. Способи декорування гончарних виробів. Осередки гончарства (Косів, Опішня, Васильків).

Тема 13. Світова культура ХХ ст. Поняття модерну. Модерн та модернізм. Період постмодерну. Основні напрями розвитку європейського та світового мистецтва ХХ століття.

Основні тенденції розвитку культури в ХХ столітті. Поняття про культурний простір, його зміст, структуру та основні форми. Проблема взаємодії культур. Масова та елітарна культура.

Філософські моделі світу як глобальної цілісності у працях В. Вернадського, Гейяра де Шардена, К. Цюлковського та ін. Вплив НТР на культуру. Становлення кіномистецтва. Модернізм ХХ ст. Новітні авангардистські течії в мистецтві західних країн та України. Модерністська та постмодерністська моделі світу в західній та українській інтерпретаціях.

Людина в європейській та українській культурах ХХ ст. Феномен американської культури. Культура Японії та Китаю. Здобутки художньої культури ХХ ст., культурні процеси наприкінці ХХ ст.

Тема 14. Специфіка національно-культурного процесу в Україні ХХ ст.

Українська культура початку ХХ ст. Соціально-економічні й духовні зміни в Україні на початку ХХ ст. Пожвавлення національно-культурної роботи: розширення мережі навчальних закладів, діяльність “просвіт”, виникнення січового руху, активізація української періодики та книговидавництва, розвиток українознавства.

Українське мистецтво – формотворчий чинник української нації. Традиції і новаторство. Риси модернізму у творчості письменників початку ХХ ст. Модерн в архітектурі. Сильові та жанрові особливості українського живопису. Театральне та музичне мистецтво початку ХХ ст. Український культурний ренесанс 20-х років. Українізація 20-х років та українська культура. Розвиток освіти. Діяльність Всеукраїнської академії наук. Розмаїття літературного життя. Літературна дискусія 1925 - 1928 рр. Визначний реформатор українського театру Лесь Курбас. Драматургія М.Куліша. Український мистецький авангард. Становлення українського кіномистецтва. Злет музичної культури.

Культура в умовах утвердження тоталітаризму. Початок цілеспрямованої боротьби проти української інтелігенції. Репресії у середовищі діячів освіти, науки, духовенства і митців. Втручання партійного керівництва у сферу художньої творчості.

Освіта, наука і мистецьке життя довоєнного періоду.

Культура в роки воєнних випробувань. Діяльність наукових та навчальних закладів, преса, радіо, театр, образотворче мистецтво, кіно у час Другої світової війни. Творчість визначних митців Українська культура 50-80-х років. Національно-культурне пробудження 50-х років. Повернення в культуру спадщини репресованих митців. Творчість шістдесятників Українське “поетичне” кіно.

Негативні явища у культурному розвитку України у роки “застою”. Розвиток літератури, театрального і музичного мистецтва, живопису декоративно-ужиткового мистецтва. Втрата національної своєрідності в архітектурі містобудування (масова житлова забудова).

Українське мистецтво ХХ століття як частина світової художньої культури.

Тема 15. Проблеми української і світової культури в епоху глобалізації. Українська культура на сучасному етапі.

Глобальні проблеми сучасності. Проблеми глобалізації та глокалізації. Проблеми глобалізації в культурному вимірі. Етнічні культури в епоху глобалізації.

Культурні процеси в Україні після здобуття незалежності. Вхід України до єдиного європейського та світового освітнього простору. Зміцнення зв'язків і співробітництва України з іншими державами.

Повернення до української культури творчої та художньої спадщини визначних діячів – М.Грушевського, В.Винниченка, М.Бойчука, М.Куліша, М.Хвильового, В.Підмогильного та представників діаспори. Роль церкви у процесах духовного розвитку. Сучасний літературний процес. Проведення музичних конкурсів і фестивалів.

Проблеми розвитку української культури на сучасному етапі. Необхідність реформування культурної політики. Стан розвитку сучасної культури, визначення її характеру та специфіки.

Українська культура – яскраве і самобутнє явище світової культури. Сучасні культурологічні проблеми європейської інтеграції України.

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин													
	денна форма							Заочна форма						
	тижні	усього	у тому числі					усього	у тому числі					
			л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	
Змістовий модуль 1. Історико-регіональна характеристика культури														
Тема 1. Теоретичні питання культури та культурно-історичного розвитку.	1-	8	2	2			4							
Тема 2. Соціальне буття культури. Мистецтво як феномен культури.	2	8	2	2			4							
Тема 3. Мова та культура.	3	8	2	2			4							
Тема 4. Гендер та культура.	4	8	2	2			4							
Тема 5. Культура на ранніх етапах розвитку. Культура Стародавнього Сходу	5	8	2	2			4							
Разом за змістовим модулем 1		40	10	10			20							
Змістовий модуль 2. Європейська та українська культура														
Тема 6. Культура античного світу, її характерні риси й особливості	6	8	2	2			4							
Тема 7. Культура епохи Середньовіччя та Відродження	7	8	2	2			4							
Тема 8. Джерела формування української культури. Культура Київської Русі	8	8	2	2			4							
Тема 9. Західноєвропейська культура XVII – XIX ст.	9	8	2	2			4							
Тема 10. Культурні процеси в Україні XIV – XVIII ст.	10	8	2	2			4							
Разом за змістовим модулем 2		40	10	10			20							

Змістовий модуль 3. Українська та світова культура на сучасному етапі													
Тема 11. Українська культура XIX ст.	11	8	2	2			4						
Тема 12. Українська народна культура і мистецтво	12-	8	2	2			4						
Тема 13. Світова культура XX ст.	12-	8	2	2			4						
Тема 14. Специфіка національно- культурного процесу в Україні XX ст.	13	8	2	2			4						
Тема 15. Проблеми української і світової культури в епоху глобалізації. Українська культура на сучасному етапі.	15	8	2	2			4						
Разом за змістовим модулем 3		40	10	10			10						
Усього годин		120	30	30			60						

4. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1		
2		
...		

5. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Теоретичні питання культури та культурно-історичного розвитку.	2
2	Соціальне буття культури. Мистецтво як феномен культури.	2
3	Мова та культура.	2
4	Гендер та культура.	2
5	Культура на ранніх етапах розвитку. Культура Стародавнього Сходу	2
6	Культура античного світу, її характерні риси й особливості	2

7	Культура епохи Середньовіччя та Відродження	2
8	Джерела формування української культури. Культура Київської Русі	2
9	Західноєвропейська культура XVII –XIX ст.	2
10	Культурні процеси в Україні XIV – XVIII ст.	2
11	Українська культура XIX ст.	2
12	Українська народна культура і мистецтво	2
13	Світова культура XX ст.	2
14	Специфіка національно-культурного процесу в Україні XX ст.	2
15	Проблеми української і світової культури в епоху глобалізації. Українська культура на сучасному етапі.	2

6. Теми лабораторних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1		
2		
...		

7. Контрольні питання, комплекти тестів для визначення рівня засвоєння знань студентами.

1. Закінчіть речення: Комплексне гуманітарне дослідження явищ і законів культури називається...

(у бланку відповідей впишіть вірну відповідь одним словом)

2. Оберіть правильну відповідь на запитання: Як називають вченого, що досліджує загальні закономірності розвитку природи, суспільства і мислення?

1	філолог
2	філософ
3	філателіст
4	філістер

3. Дайте відповідь на запитання: Хто є автором концепції філософії як теорії культури?

(у бланку відповідей впишіть вірну відповідь одним словом)

4. Закінчіть речення: Форми вираження культури складають...

(у бланку відповідей впишіть вірну відповідь словами)

5. Приведіть у відповідність назви методів дослідження культурології із визначеннями

А	Археологічний	1	Вивчення суб'єктивних механізмів функціонування культури, індивідуальних якостей людини та несвідомих психічних процесів
Б	Семіотичний	2	Осмислення явищ культури через інтегративні галузі спеціалізованих гуманітарних й природничих знань у контексті культурної епохи
В	Біографічний	3	Ґрунтується на вченні про знаки, дає змогу вивчити

			знакову систему (структуру або текст) будь-якого артефакту
Г	Психологічний	4	На підставі матеріальних знахідок предметів дає можливість робити висновки про загальний стан культури
Д	Цивілізаційний	5	Глумачення явищ культури через відображення біографії та особливості творців культурних цінностей.

6. Визначте серед діячів давньогрецької культури поетів і живописців

		1	Гесіод
А	Поети	2	Мірон
Б	Живописці	3	Гомер
		4	Поліклет
		5	Фідій
		6	Геродот
		7	Павсаній
		8	Апполодор
		9	Есхіл
		10	Софокл
		11	Еврипід

7. Назвіть хронологічні рамки *Елліністичного* періоду розвитку культури Стародавньої Греції?

(у бланку відповідей впишіть вірну відповідь цифрами)

8. Яке слово пропущене у реченні: Шкільне навчання у Київській Русі було запроваджено у ...

(у бланку відповідей впишіть вірну відповідь цифрами)

9. Визначте типи архітектури названих пам'яток:

А	Оборонна	1	Собор св. Софії
Б	Культова	2	Кирилівська церква
В	Громадсько-адміністративна	3	Золоті ворота
		4	Оперний театр
		5	Бібліотека
		6	Змієві вали
		7	Велика лаврська дзвіниця

10. Оригінальні пам'ятки давньоукраїнської літератури:

1	Патерик.
2	Євангеліє.
3	Панчатантра.
4	Літопис.
5	Графіті.

11. Народні епічні пісні періоду Київської Русі:

1	Романси.
2	Апокрифи.
3	Билини.
4	Балади.
5	Веснянки.

12. Визначний археолог XIX ст., дослідник трипільської культури:

1	В.Кунак.
2	С.Сегеда.
3	В.Дяченко.
4	М.Драгоманов.
5	В.Хвойка.

13. Головна урочиста брама давнього Києва, визначна пам'ятка архітектури часів Київської Русі, споруджена за Ярослава Мудрого – це:

1	Видубицький монастир.
2	Золоті ворота.
3	Тріумфальна арка.
4	Києво-Печерська лавра.

14. Назвіть митців доби Північного Відродження таких країн:

А	Нідерланди	1	Жан Фуке
		2	Ян ван Ейк
		3	Ієронім Босх
Б	Франція	4	Ян Госсарт
		5	Жермен Пілон
		6	Жан Гужон

15. Укажіть порядок чергування вказаних культурних епох у хронологічному порядку:

1	Середньовіччя
2	Епоха промислового перевороту та соціальних зрушень
3	Античність
4	Відродження
5	Абсолютизм та Просвітництво

16. Назвіть художників – представників певних мистецьких напрямів:

А	Бароко	1	Жорж де Латур
		2	Жан Ватто
		3	Франсуа Буше
Б	Рококо	4	Нікола Пуссен
		5	Мікеланджело Караваджо
		6	Жан Фрагонар
В	Класицизм	7	Пітер Рубенс
		8	Жак Давід
		9	Антоніс Ван-Дейк

17. Закінчіть речення: напрям європейської літератури і мистецтва XVII – XVIII ст., зразком для якого стало класичне давньогрецьке і давньоримське мистецтво називається ..

(у бланку відповідей впишіть вірну відповідь одним словом)

18. Закінчіть речення: мистецький стиль XVII ст., для якого характерна декоративність, химерність і фантастичність орнаментальних мотивів – це ...

(у бланку відповідей впишіть вірну відповідь одним словом)

19. Суспільно-політична подія, що сприяла формуванню романтизму як ідейно-художнього напрямку – це:

1	Війни Наполеона
2	Французька революція 1789–1793 рр.
3	Революція 1848 р. в Німеччині
4	Відміна кріпосного права в Росії (1861)

20. Літературний процес в Україні на початку XIX ст. розвивався під впливом:

1	Ідей національно-культурного відродження
2	Ідей романтизму
3	Ідей Просвітництва
4	Релігійних ідей

21. Визначними технічними винаходами у XIX ст. були:

1	Мартенівська піч
2	Підводний човен
3	Паровоз
4	Космічний корабель
5	Дизельний двигун

22. В українському театрі другої половини XIX ст. переважала тема:

1	Зображення селянського побуту
2	Релігійна
3	Міфологічна
4	Історична

23. Закінчіть речення: Напряму у мистецтві 60-70-х рр.. XX ст., твори якого позбавлені зовнішньої декоративності, зводяться до використання найпростіших геометричних форм, називається

(у бланку відповідей впишіть вірну відповідь одним словом)

24. До яких творчих напрямів належать композитори XX ст.

А	Романтизм	1	К.Дебюссі
		2	С.Прокоф'єв
Б	Імпресіонізм	3	Д.Шостакович
		4	М.Равель
		5	Б.Барток

25. Дайте відповідь на запитання: коли розпочали регулярні телепередачі у Києві?

(у бланку відповідей впишіть вірну відповідь цифрами)

26. Закінчіть речення: Точна відповідність будівель і споруд виробничим і побутовим процесам називається...

(у бланку відповідей впишіть вірну відповідь одним словом)

27. Визначте серед українських митців XX ст. класиків української літератури, письменників молодого покоління, корифеїв українського театру, композиторів, художників

А	Класики української літератури	1	І.Франко
		2	М.Кропивницький
Б	Письменники молодого покоління	3	М.Старицький
		4	В.Кричевський
В	Корифеї українського театру	5	Леся Українка

		6	В.Винниченко
Г	Художники	7	К.Стеценко
		8	Г.Нарбут
		9	О.Олесь
		10	М.Лисенко

28. Назвіть дату, коли було відкрито Рішельєвський ліцей в Одесі:

(у бланку відповідей впишіть вірну відповідь цифрами)

29. Назвіть українських архітекторів – майстрів стилю “необароко”:

1	Д.Дяченко, С.Тимошенко, І.Якубович;
2	С.Серафимов, М.Фольгер, С.Кравцов
3	В.Кричевський;
4	І.Фомін, П.Амбросімов, В.Заболотний;
5	М.Коллі, Г.Орлов, С.Андрієвський;

30. Визначіть авторів основних здобутків українського кіно:

А	Класик українського кіномистецтва	1	І.Миколайчук
Б	Визначний майстер українського “поетичного” кіно	2	Дзига Вертов
В	Основоположник українського звукового документального фільму	3	Лесь Курбас
Г	Основоположник жанру сатири в українському кіно	4	О.Довженко

8. Методи навчання.

Лекції (вступні, тематичні, підсумкові, лекції-практикуми, лекції-диспути тощо), практичні заняття (у формі діалогу, тренінгів, ділової гри, конференцій тощо), консультації (колективні, індивідуальні, групові).

9. Форми контролю.

Різні форми поточного та підсумкового контролю (тестування, виконання практичних завдань, розв’язування культурологічних задач, написання рефератів, усні та письмові опитування, іспит).

10. Розподіл балів, які отримують студенти. Оцінювання знань студента відбувається за 100-бальною шкалою і переводиться в національні оцінки згідно з табл. 1 «Положення про екзамени та заліки у НУБіП України» (наказ про уведення в дію від 27.12.2019 р. № 1371)

Рейтинг студента, бали	Оцінка національна за результати складання	
	екзаменів	заліків
90-100	Відмінно	Зараховано
74-89	Добре	
60-73	Задовільно	
0-59	Незадовільно	Не зараховано

Для визначення рейтингу студента (слухача) із засвоєння дисципліни $R_{\text{дис}}$ (до 100 балів) одержаний рейтинг з атестації (до 30 балів) додається до рейтингу студента (слухача) з навчальної роботи $R_{\text{НР}}$ (до 70 балів): $R_{\text{дис}} = R_{\text{НР}} + R_{\text{ат}}$.

11. Методичне забезпечення

1. Історія української культури / За ред. І. З. Майданюк; Національний університет біоресурсів і природокористування України. - 2-ге вид. перероб. та доп. - К. : НУБіП України, 2015.
2. Методичні рекомендації до семінарських занять і самостійної роботи студентів з дисципліни "Історія української культури" / Національний університет біоресурсів і природокористування України ; уклад. В. В. Панталієнко. - К. : Редакційно-видавничий відділ НУБіП України, 2014.
3. Історія української культури [Текст] : навчально-методичні матеріали для самостійної роботи студентів / Національний університет біоресурсів і природокористування України ; уклад. Н. Б. Кравченко [та ін.]. - К. : ПП "Дірект Лайн", 2014.

12. Рекомендована література

– основна:

1. Культурологія [Текст] : навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів / Національний університет біоресурсів і природокористування України ; За ред. І. З. Майданюк. - К. : НУБіП України, 2017. - 332 с.
2. Історія української культури [Текст] : навчальний посібник для студентів ВНЗ / О. Ю. Павлова [та ін.] ; За ред. І. З. Майданюк ; Національний університет біоресурсів і природокористування України. - 2-ге вид. перероб. та доп. - К. : НУБіП України, 2015. - 396 с.
3. Культурологія. Українська та зарубіжна культура [Текст] : навчальний посібник / За ред. М.М. Заковича. - 3-тє вид., стер. - К. : Знання, 2007. - 567 с.

– допоміжна:

1. Багацький В.В. Культурологія. Історія і теорія світової культури ХХ століття. – К.: Кондор, 2007.
2. Барт Р. Миф сегодня. // Мифология. – М., 2000. С. 233-286
3. Войтович В. М. // «Українська міфологія». — м. Київ: вид. «Либідь». 2002 р. - 664 с.
4. Дзюба І. Деякі проблеми і перспективи української культури // Науковий світ - 2002. - № 11. - С. 4-5.
5. История искусства: Ренессанс. — М.: АСТ, 2003. — 503 с.
6. Ілленко Ю. Парадигма кіно. – К.: Абрис, 1999. - 412 с.
7. Історія української культури / За загал. ред. І. Крип'якевича. — К.:Либідь, 1994. — С.: 3-167.
8. Історія української культури [Текст] : у 5-ти т. / Гол. ред. Б.Є. Патон. - К. : Наукова думка.
9. Кошелівець І. Шестидесятники // Енциклопедія українознавства : Словникова частина : в 11 т. / Наукове Товариство ім. Шевченка ; гол. ред. проф., д-р Володимир Кубійович. — Париж ; Нью-Йорк ; Львів : Молоде життя, 1954—2003. – С. 506.
10. Культурологія. Культура епохи Відродження й Реформації [Текст] : навчально-методичний посібник до вивчення VI розділу дисц. "Культурологія" / Т.Б. Гриценко, А.Ю. Кондратюк, Т.Ф. Мельничук; За ред. Т.Б. Гриценко ; Національний аграрний університет (К.). - К. : Вид-во НАУ, 2007. - 184 с.
11. Культурологія: підручник для студентів вищих навчальних закладів / кол. авторів; за ред. А.Є.Конверського. Харків: Фоліо, 2013. – 863 с.
12. Леви-Стросс К. Первобытное мышление. - М.: Республика, 1994. Леви-Стросс К. Раса и история http://www.gumer.info/bibliotek_Buks/Culture/levestr/rasa.php
13. Литвинов В. Україна в пошуках своєї ідентичності. XVI - початок XVII. – К.: Наукова думка, 2008. – 525 с.
14. Мистецтво Київської Русі: Альбом / Авт.-упоряд. Ю. С. Асєєв. — К.: Мистецтво, 1989. — 250 с.
15. Попович М.В. Нарис з історії культури України. – К.: «АртЕк», 1998 . – 728 с.
16. Українське літературне бароко. – К., 1987. — 66 с.

13. Інформаційні ресурси

Е-бібліотека Мистецтвознавство

http://www.etnolog.org.ua/index.php?option=com_content&task=view&id=1775&Itemid=440

Електронна бібліотека "Культура України" <http://elib.nplu.org/>

«Ізборник» — Історія України IX-XVIII ст. Першоджерела та інтерпретації — проект електронної бібліотеки давньої української літератури. <http://litopys.org.ua/>